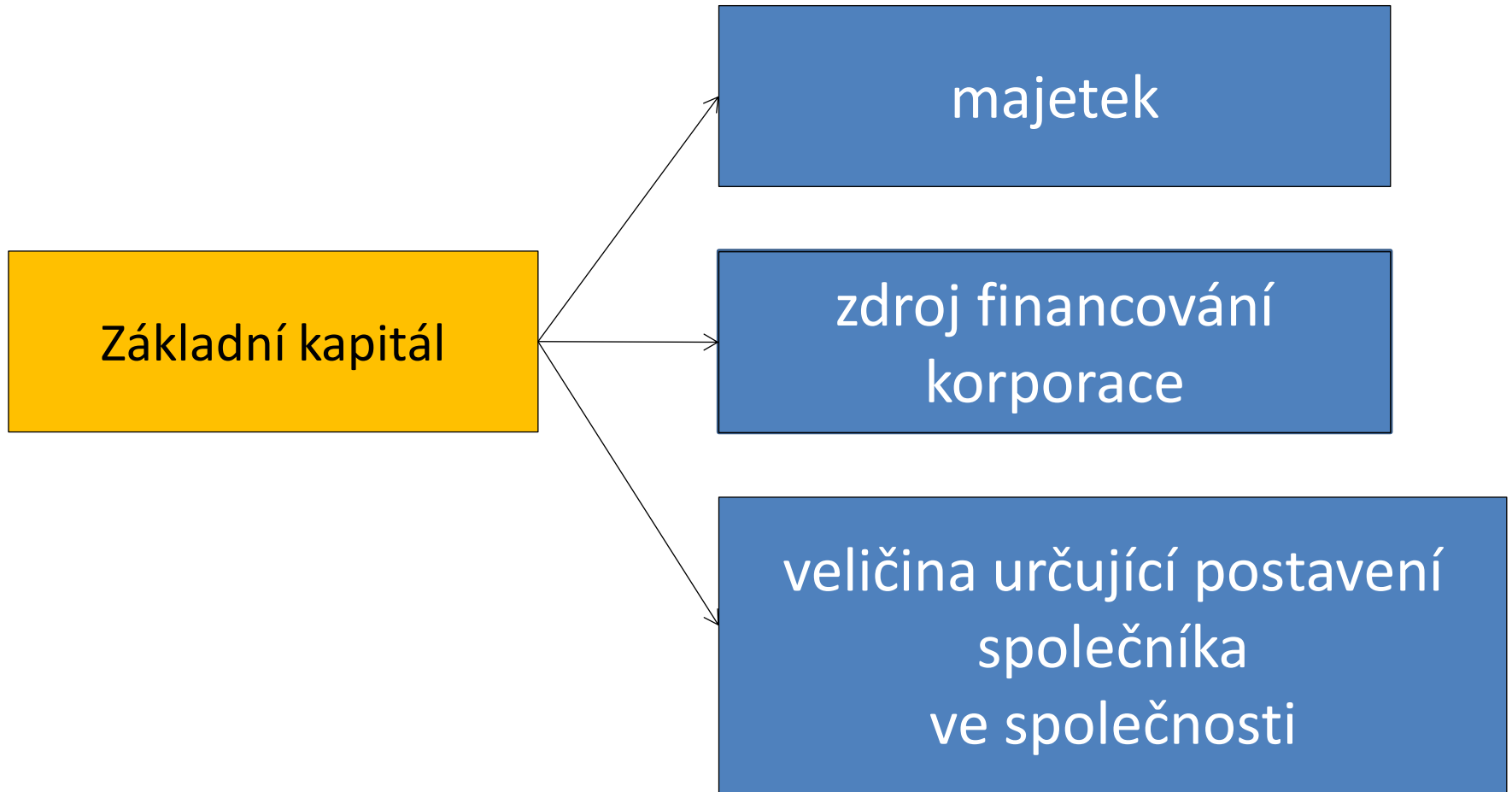

Právní pojetí základního kapitálu

základní kapitál: tvořen peněžitými i nepeněžitými vklady společníků a je peněžním vyjádřením těchto vkladů. Povinně se tvoří u kapitálových společností a u komanditní společnosti se tvoří z povinných vkladů komanditistů. Výše základního kapitálu se zapisuje do obchodního rejstříku.

Základní kapitál jako zajišťovací prvek – garanční funkce základního kapitálu: snaha poskytnou věřitelům jistotu splnění jejich pohledávek, i když společníci nejsou zákonnými ručiteli.

Základní kapitál jako zdroj – ekonomický význam základního kapitálu: V účetní rozvaze je součástí vlastního kapitálu a položkou pasiv, vyjadřuje zde rozsah financování společnosti z vlastních zdrojů. V aktivech proto údaj o základním kapitálu odpovídá různé struktura majetku, který je kryt základním kapitálem.

Garanční funkce základního kapitálu

Vychází z principu omezeného ručení společníků kapitálových společností a potřeby ochránit věřitele. Výhoda omezeného ručení je kompenzována povinností tvorby garanční majetkové masy. Povinnost vytvořit garanční majetek stíhá společníky.

Princip vytvoření a vázanosti

- zabezpečení věřitelů majetkem společnosti
- nezávislost společnosti na skutečnostech, které by mohly nastat u jednotlivých společníků,
- vyloučení požadavků společníků na vrácení vkladů
(brání rozdělení základního kapitálu mezi společníky za trvání společnosti i libovolným změnám výše základního kapitálu)

Princip zachování základního kapitálu

skutečná existence rovnosti mezi
majetkem společnosti a číselnou hodnotou základního kapitálu

Projevy zásady zachování a vázanosti základního kapitálu

povinnost vytvářet základní kapitál v minimálním zákonem stanoveném rozsahu - jen akciová společnost, § 246

povinnost splatit vklady (§ 17, § 23, speciální úpravy - § 150, § 344)

Povinnost ocenit nepeněžitý vklad znaleckým posudkem (§ 143, § 251)

zákaz vrácení vkladů (§ 16), prominutí povinnosti splatit vklad (§ 150, § 344)

zákaz vyplácení podílu na zisku, pokud by nebyly vytvořeny zdroje (§ 40, § 161, § 350)

kogentně stanovené postupy pro zvyšování a snižování základního kapitálu

Evropská úprava

- Druhá směrnice 77/91/EHS: rigidní úprava, novelizace směrnic č. 92/101/EHS (nabývání akcií mateřské společnosti společnostmi dceřinou) a směrnicí č. 2006/68/ES (uvolnění regulace, pokud jde o znalecké posudky, nabývání vlastních akcií a finanční asistenci).
- Nové znění směrnice: 2012/30/EU
- Snahy zjednodušit úpravu již od 90. let minulého století (skupina SLIM), v roce 2001 skupina High Level Group of Company Law Experts (tzv. Winterova skupina) pověřena vytvořením koncepce celkové reformy komunitární úpravy obchodních společností. Závěr prací vyústil do Akčního plánu pro modernizaci práva společností a efektivnější řízení podniků v Evropské unii z 21. května 2003.

Tato zpráva je základem dnešní úpravy – zásady vyjádřeny v preambuli:

- 1) Pro zajištění minimální míry rovnocennosti ochrany akcionářů a věřitelů těchto společností je důležitá koordinace vnitrostátních předpisů týkajících se jejich zakládání a zachování, zvyšování či snižování jejich základního kapitálu.
- 2) V Unii musí stanovy akciové společnosti nebo akt, kterým se akciová společnost zakládá, umožnit, aby se každý zájemce seznámil se základními údaji o společnosti, zejména s přesným složením jejího základního kapitálu.
- 3) Pro zachování základního kapitálu, který představuje záruku pro věřitele, jsou nezbytné předpisy Unie, na jejichž základě bude zejména zakázáno neoprávněné rozdělování základního kapitálu akcionářům a omezena možnost společnosti nabývat vlastní akcie.
- 4) Omezení nabývat vlastní akcie by se měla vztahovat na nabývání vlastních akcií společností samou i na nabývání prostřednictvím osoby jednající vlastním jménem, avšak na účet této společnosti.
- 5) Má-li se akciové společnosti zabránit, aby využívala jinou společnost, ve které vlastní většinu hlasovacích práv nebo ve které může uplatňovat dominantní vliv s cílem provádět toto nabývání, aniž by dodržovala omezení stanovená pro tento případ, je třeba rozšířit úpravu nabývání vlastních akcií společností na nejdůležitější a nejčastější případy nabývání akcií těmito jinými společnostmi. Je vhodné rozšířit tuto úpravu na upisování akcií akciové společnosti.

Kritika koncepce základního kapitálu

Studie z roku 2006:

- 1) Ovlivňuje nějak kapitálová struktura hodnotu obchodního závodu společnosti ? Pokud by tomu tak nebylo, nemělo by význam zabývat se vztahem financování z vlastních a cizích zdrojů a upravovat právně základní kapitál.
- 2) Nakolik je významný vzájemný vztah mezi financováním z vlastních a cizích zdrojů pro finanční stabilitu závodu, existuje nějaký poměr těchto zdrojů, který by potencionálním investorům ulehčoval rozhodnutí, zda investovat ?
- 3) Může být pro společnost výhodné podřídít se rigidním předpisům chránícím základní kapitál ?

Na všechny otázky je kladná odpověď, přesto je ochranné působení základního kapitálu limitováno:

- vypovídací možností účetních výkazů, na něž jsou např. vázány podmínky pro rozdělování zisku,
- základní kapitál nevypovídá nic o tržní hodnotě akcií nebo podílů, nemá pro možné investory žádný informační význam, kromě toho si společníci mohou skrytě rozdělovat zisk jinými cestami,
- významným vnitřním zdrojem financování je vytvořený zisk – jeho použití je ekonomická otázka, právní regulace zde není efektivní,
- velikost základního kapitálu nic nevypovídá o struktuře majetku společnosti, neukazuje platební schopnost společnosti
- pro věřitele je mnohem důležitější informací aktuální tržní hodnota majetku společnosti.

Jiné koncepce

- **Koncepce adekvátní kapitalizace:** vychází z předpokladu, že odpovídající výše kapitálu nezbytného pro podnikání se liší podle oblasti investování, konkrétní hospodářské situace i zkušeností zakladatelů a neměla by být určována právní regulací. Sankce za neadekvátní vybavení společnosti kapitálem ?
- **Ochrana věřitelů při rozdělování zisku:** podíl na zisku nikoli jen z akumulovaného zisku, ale i ze zisku běžného účetního období, a to i v případě, že společnost má neuhrazené ztráty minulých let – umožňuje to získat nové investory tím, že budu i v obtížné situaci vyplácet dividendy. Nalezení přiměřeného řešení je věcí obratnosti managementu. Testem možnosti vyplatit dividendy je test solventnosti:
  - testují likviditu (schopnost uhradit dluhy) i velikost majetku v porovnání s dluhy.
- **Ochrana věřitelů** má být zajišťována především **smluvními podmínkami**, zejména v úvěrových smlouvách. I klausule stanovující hranice závazků, které může společnost převzít, podmínky, za nichž může rozdělit zisk, principy pro vykazování hospodářských výsledků. Výhoda: přizpůsobení konkrétním situacím dlužníka.

Judikatura: NS 29 Cdo 4284/2007 (výběr z výroku)

1. Účelem § 178 ObchZ je zajistit udržení základního kapitálu akciové společnosti, který představuje záruku pro věřitele společnosti, a to zejména zákazem neoprávněného rozdělování zisku akcionářům.
2. Rozhodnutí valné hromady o vyplacení podílů na zisku z nerozděleného zisku minulých let předpokládá existenci řádné nebo mimořádné účetní závěrky, která vyčísluje částku určenou pro výplatu dividend.
3. Jestliže valná hromada konaná do 6 měsíců od posledního dne účetního období projednala účetní závěrku za toto období a na jejím základě rozhodla o rozdělení zisku, pak mimořádná valná hromada konaná po uplynutí 6 měsíců od posledního dne účetního období není oprávněna na základě téže účetní závěrky rozhodnout o jiném rozdělení zisku.
4. Lhůta ke konání valné hromady je nejzazší lhůtou, v níž lze výsledky účetní závěrky pokládat za ty, které mohou akcionářům sloužit jako reálný obraz účetnictví akciové společnosti, na jehož základě mohou kvalifikovaně rozhodnout o rozdělení zisku.
5. Představenstvo nesmí rozhodnout o výplatě dividendy, která by byla vyplacena v rozporu se zákonnými podmínkami, a to ani tehdy, když výplatu schválila valná hromada společnosti.
6. Členové představenstva, kteří vyplatili dividendu navzdory zákonným podmínkám, odpovídají společně a nerozdílně za splnění závazku vrátit neprávem vyplacený podíl na zisku společnosti.